

Pustinjačka špilja Dračeva Luka

Vlado Božić

Špilja Dračeva Luka kod Murvica, jedna je od četiri špilje na otoku Braču koje su prije nekoliko stoljeća monasima–pustinjacima služile kao prve nastambe.

Pustinjaci su bili monasi, opati, svećenici, koji su tražili samotnjački život i našli ga u prikladnim špiljama. U povijesti Dalmacije poznata su dva vala pustinjaštva, prvi u razdoblju pada Rimskog carstva i početka prihvaćanja kršćanstva, tj. od 4. do 6. st., a drugi u razdoblju provale Turaka u Dalmaciju, tj. u 15. i 16. st. Otok Brač bio je također meta pustinjaka. Iako na Braču ima mnogo špilja, za život u njima bile su prikladne samo one u kojima ima vode. Do sada su poznate samo četiri špilje u kojima su živjeli monasi-pustinjaci, a to su: Opatja špilja, na sjevernom dijelu otoka, Zmajeva špilja, špilja Dračeva Luka i špilja Ljubitovica, na južnom dijelu otoka. U prvom su se valu pustinjaštva koristile Opatja i Zmajeva špilja, a u drugom Zmajeva špilja, špilja Dračeva Luka i Ljubitovica.

O tim monaškim pustinjama pisalo je više autora, uglavnom s duhovnog i kulturološkoga gledišta, a manje s prirodoslovnog odnosno speleološkog. O Opatjoj se špilji malo pisalo. Cjelovitiji prikaz o špilji i prvim pustinjacima u našim krajevima objavljen je u prošlom broju ovog časopisa (Božić, 2004). O Zmajevoj se špilji pisalo mnogo, uglavnom o zagonetki značenja i vremena nastanka reljefa u špilji (Škobalj, 1986; Batelja, 2000; Cambi, Kusch, Mužić, 2003). O pustinji Blaci, samostanu izgrađenom preko špilje Ljubitovice, napisano je mnogo djela (npr. Batelja, 1992; Šimunović, 1997).

Korisne podatke o prvim monasima-pustinjacima na Braču u 15. i 16. st. dao je veronski biskup Augustin Valerio, koji je 1579. bio u »vizitaciji« otoka Brača (pastirskom pohodu po župama svoje biskupije), kojom je prilikom posjetio i »Antra Eremitorum« – Pustinjačke špilje. Dokument o toj vizitaciji prokomentirao je 2003. splitski svećenik Ante Škobalj u knjizi »Mjesec u Hrvata i Zmajeva pećina«.

Iz te knjige doznajemo da je prvo bila zaposjednuta Zmajeva špilja, još 1460., kada su na južnu obalu otoka Brača došli prebjezi – monasi glagoljaši iz samostana u Poljicama kraj Splita, bježeći pred Turcima. Pola stoljeća poslije, tj. 1511. ili 1520., zaposjednuta je i špilja Dračeva Luka. Naziv je dobila po Dračevoj uvali iznad koje se nalazi špilja (Drak = dragon = zmaj). Prvi je stanovnik špilje Dračeve Luke bio Marin Kapetanović, za koga Valerio kaže da je bio splitski svećenik, iako se možda radi o poljičkom glagoljašu koji je pripadao splitskoj biskupiji. Zajedno s drugim pridošlicama i u ovoj špilji je osnovan pustinjački samostan. Nedugo su zatim, 1555. dvojica svećenika došla u špilju Ljubitovicu i u njoj osnovala samostan,

Unutrašnjost kapelice (pogled prema brani i bazenu vode)

foto: Vlado Božić

Pogled na ruševine samostana

foto: Vlado Božić

špilji i načinjen je preliv viška vode iz bazena u cisternu ispred špilje. U samostanu je svojevremeno živjelo mnogo ljudi, sve do 1945. kada je samostan spaljen. Od tada je samostan napušten. Ostali su samo kameni zidovi koji se vide iz daljine. Dio samostana u špilji – kapelica i bazen s vodom – i danas su u razmjerno dobrom stanju pa ih često posjećuju turisti iz Murvice.

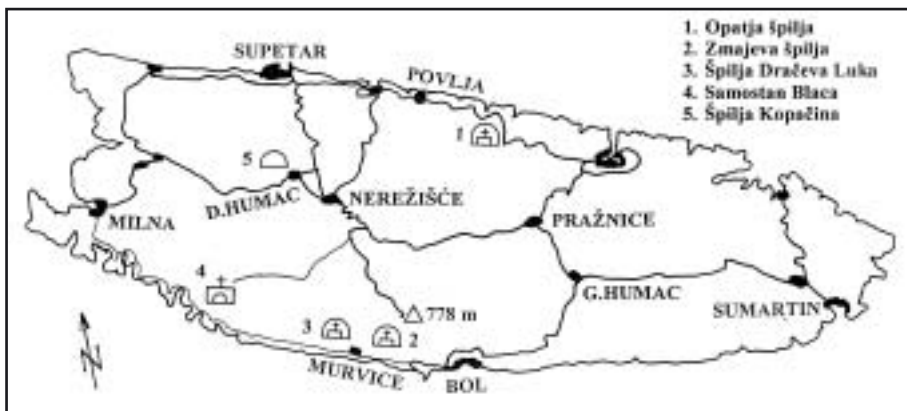

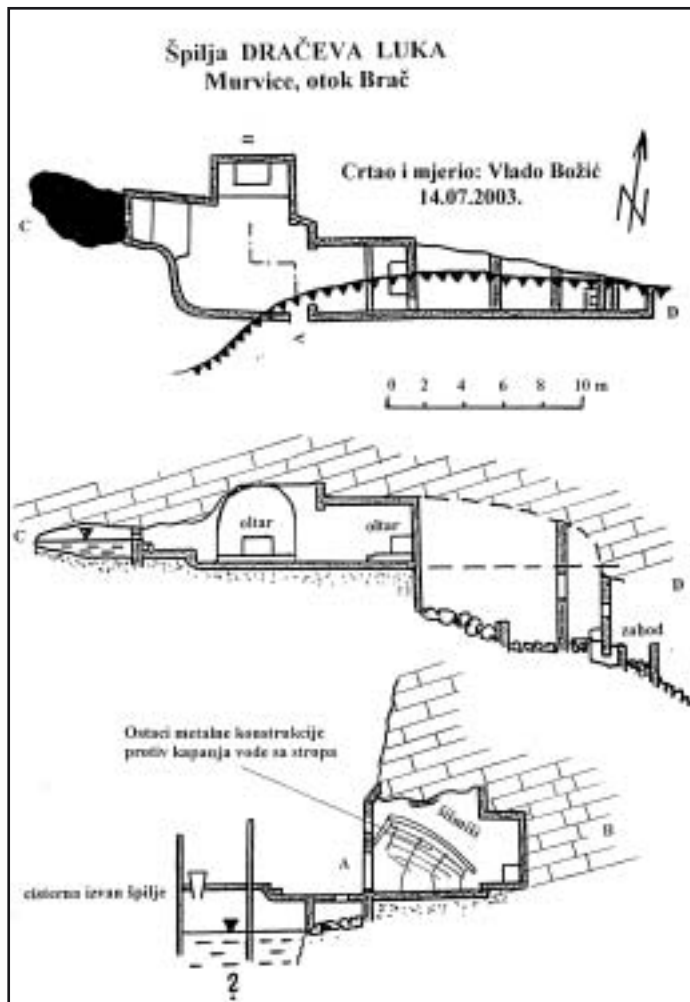
Unutrašnjost kapelice (pogled prema istoku)

foto: Vlado Božić

danas poznat pod imenom Blaca. Pustinjački su samostani osnovani baš u spomenutim špiljama jer je jedino u njima bilo vode.

Samostan Dračeva Luka postupno je rastao. Najprije je izgrađen dio u samoj špilji i neposredno uz nju, a onda, budući da je bilo dovoljno vode, velika cisterna te velik samostan ispred špilje. Dio samostana u špilji preuređen je u kapelicu s dva oltara, sagrađena je brana koja stvara mali bazen u

Špilja Dračeva Luka i samostan nalaze se 750 m zračne udaljenosti od parkirališta u Murvicama, u pravcu zapada, na uočljivom kamenom grebenu, na nadmorskoj visini od 150 m. Ruševine samostana označene su na topografskim kartama i na gotovo svim turističkim kartama otoka Brača. Koordinate samostana jesu: X = 4792,575 i Y = 6385,450.

Najlakši je pristup iz sela Murvice, do kojeg se može doći makadamskom cestom iz Bola (oko 5 km). Od parkirališta u Murvicama može se zapuštenom stazom uputiti prema zapadu blagim usponom do ruševina (dvadesetak minuta hoda). Autom se može nastaviti još dalje 600 m na zapad do oštrog zavoja ulijevo, točno ispod samostana, gdje treba ostaviti auto i strmom se stazicom kroz sipar uspeti do pješačke staze koja vodi iz Murvica, te nastaviti zavojima do samostana (oko 10 minuta uspona). Kad se dođe do zidina samostana, treba ići dalje s njihove istočne strane prema sjeveru do pod brdo, prijeći nekoliko malih stubišta i doći na terasu ispred špilje.

Otvor špilje okrenut je prema jugu. Na zapadnom su dijelu vrata kroz koja se ulazi u kapelicu, a istočni dio, nekadašnja građevina pod špiljskim svodom, sada je srušen; ostali su samo kameni zidovi. Kapelica je u smjeru S–J duga 8 m a u smjeru I–Z 14 m. Visina stropa je u sredini 4 m, na istočnoj strani 3, a na zapadnoj 2 m. Svi su zidovi ožbukani. Na zapadnoj je strani kapelice brana i bazen s vodom, dug 5, širok do 2 m i dubok oko 1 m. Voda je bistra i hladna. Uz južni je zid izrađen žljebast preljev za višak vode, koji od brane vodi u veliku cisternu ispod terase pred ulazom u kapelicu.

Budući da strop nije ožbukani, sa stropa je u kapelicu stalno kapala voda, pa je bila postavljena posebna metalna stropna konstrukcija koja je vodu odvodila u žlijeb uz

Bazen s vodom

foto: Vlado Božić

južni zid. Ta je konstrukcija sada oštećena i prijeti da se sruši na posjetitelje.

Cijela je kapelica osvijetljena danjim svjetlom, samo je bazen s vodom u potpunome mraku. U sjevernom i zapadnom dijelu kapelice, te na stijenama i stropu iznad bazena, mnoštvo je komaraca i drugih kukaca, a na stropu kapelice mala kolonija šišmiša (velikih potkovnjaka). U nekadašnjim, sada zapuštenim terasastim vrtovima oko samostana rastu prekrasne agave.

LITERATURA:

- JURAJ BATELJA, 1992: Svećenička pustinja Blaca u obrisima povijesnih činjenica i zrcalu svoga Pravilnika, Zagreb
- JURAJ BATELJA, 2000: Apokalipsa u Zmajevoj špilji, Zagreb, str. 39, 43
- VLADO BOŽIĆ, 2004: Opatja špilja, Speleolog, god. 50/51, za 2002-2003, str. 66-70
- PETAR ŠIMUNOVIĆ, 1997: Brač – vodič po otoku, Zagreb, str. 89
- ANTE ŠKOBALJ, 1986: Vjera starih Hrvata na reljefu u špilji na Braču, Duće (vlastita naklada), str. 192
- ANTE ŠKOBALJ, 2003: Izvori o pustinjaštvu i Zmajevoj špilji na Braču, te prežicima kulta mjeseca, u knjizi: Nenad Cambi, Heinrich i Ingrid Kusch, Ivan Mužić: Mjesec u Hrvata i Zmajeva pećina, Split 2003, str. 76-77

ANCHORETIC CAVE DRAČEVA LUKA

Cave Dračeva Luka is one of four caves which were inhabited by anchoret monks several centuries ago. It is a small cave (8x12 m) located westwards from the village Murvice on the Island of Brač. The first priest, Marin Kapetanović, came into the cave in 1511 or 1520 and founded an anchoret convent there. Since there is some water in the cave, a large convent was built in front of the cave later. This outside convent was inhabited by monks all until 1945 when it was burnt down. After the construction of the big convent, a chapel with two altars was arranged inside the cave, a damp was built and a pool with water made, and a metal ceiling construction built in order to prevent water leakage on the floor of the chapel. Now, a large number of mosquitoes and a small colony of bats inhabit the cave.